

## **Asijská bojová umění a česká škola sebeobrany**

Jindřich Novák

Poznámka: Práce je úvodní promluva na zahájení výstavy v pražském Tyršově domě dne 30. 4. 1991. Byla publikována v Alogodických listech 1 (Alogodos, Praha 1992).

Z klasických bojových soustav je všeobecně známé džiu-džitsu. Z něho odvozené džudo se široce rozšířilo mimo hranice země svého vzniku, Japonska. Další bojové disciplíny Asie u nás až do druhé světové války nebyly prakticky známé. Podobná situace byla i v dalších evropských zemích. Po 2. světové válce se situace po této stránce radikálně na celém světě mění. Zejména v posledních patnácti až dvaceti letech se množství bojových soustav, které nebyly až dosud známé mimo země svého zrodu a nyní se ucházejí o přízeň publika, neustále zvětšuje. Přitom můžeme pozorovat zajímavé jevy. V první řadě je to transformace těchto soustav do podoby moderních úpolových sportů. Přitom jsou vzniklé sporty často chybně ztotožňovány se sebeobranou, nebo naopak vznikají pokusy tyto sporty aplikovat zpětně jako metody sebeobrany. A je tu další jev: vznikají soustavy adaptivní. Různí autoři se snaží vybírat z klasických bojových umění to, co považují za nejlepší nebo zkrátka to, co se jim líbí, a vytvářejí z toho jakési soustavy vlastní.

V názvu zahajované výstavy se objevuje termín česká škola sebeobrany. Je to opět jedna z dalších adaptivních soustav? To v žádném případě. Neexistuje tedy žádný vztah mezi klasickými bojovými soustavami Asie, Evropy a jiných částí světa a tím, co zde bylo nazváno česká škola sebeobrany? Ani to se nedá říci. Česká škola sebeobrany vznikla z radikální kritiky klasických bojových soustav. V letech 1955–1960 ing. Špička vytvořil novou vědeckou disciplínu, kterou nazval alogodika. Jejím materiálním předmětem je produkce a řešení úkorných situací. Alogodika má jako svou součást sindefendologii, nauku o sebeobraně, a praktickou součást, která vyplývá ze sindefendologie, totiž sebeobranu antisignální. Ta je nejvyšším typem sebeobrany. Nižším typem je sebebrana monosignální. Na začátku šedesátých let jsme s ing. Špičkou z monosignální sebeobrany odvodili tzv. sebeobranu MS-1 a z té později sebeobranu QS-1. Sebeobraně MS-1 jsme začali učit v našem smíchovském oddílu. Postupně jsme vydávali potřebné materiály a dnes se dá říci, že naukový základ alogodiky, mentální průpravy atd. byl už z větší části opublikován. Co tato koncepce zahrnuje? Nejlepší bude srovnat ji se soustavami klasickými. V nich, respektive v torsech, která z nich dnes zbyla, se klade důraz převážně na technickou

stránku řešení bojových situací. Z té se vychází. I když, kdo umí hledat v tradici předávaných poznatků, vidí, že jsou tam i zajímavé finesy taktického charakteru a v nejvyšších představitelích těchto škol, jako byl slavný a geniální japonský šermíř M. Musaši nebo mistr zenu Takuan, byly zřejmě dosaženy i vrcholy taktické a vrcholy v mentální přípravě pojaté klasickým způsobem. Jak je tomu u české školy? Zde se vychází primárně z mentální přípravy. Z ní vyplývá taktika, a z té se teprve přistupuje k výběru bojových akcí. Nevybírali jsme tedy něco, co se nám líbilo nebo co jsme někde četli. Nejprve jsme odvodili všechny myslitelné údery, páky, porazy atd., a potom na základě kritérií, které dává mentální příprava a taktika, byly vybírány bojové akce. Sebeobrana MS-1, její výcvikové metody a základy sebeochrany byly v roce 1971 nazvány slovem BRANA; ta je v současnosti vyučována ve dvou pražských a řadě mimopražských oddílů.

Patrně mnohé z Vás napadne, jak to, že o braně případně slyšíte poprvé v životě, a že ani o ostatním snažení, které se tady uskutečňovalo, nevíte téměř nic nebo nic. Primárním vnějším důvodem byla komunistická diktatura. Nebylo prakticky možné publikovat mnohé poznatky, ke kterým jsme dospěli. Velmi obtížné bylo publikovat i jenom ryze technické záležitosti. Tehdy bylo blokováno nejenom šíření informací přicházejících ze zahraničí. Jakákoli nová informace budila podezření. Vždycky se našlo dost hlupáků, kteří udělali všechno pro to, aby to, čemu nerozumějí, udusili hned v zárodku. V tomto ohledu se velmi neblaze proslavil i Svaz judo, tedy jeho vedení, pochopitelně, a i mnozí karatisté. Nakonec byl smíchovský oddíl brany zrušen a nadále jsme existovali pouze pod hlavičkou základní tělesné výchovy, kam jsme se v podstatě schovali. Veškeré naše publikace jsme vydávali za peníze oddílu za členské příspěvky. Nemohli jsme platit samozřejmě autorské honoráře. Než jsme dali něco vytisknout, museli jsme mít většinou předem připravenou příslušnou finanční sumu. Protože ale peníze jsme mohli mít pohromadě vždy až na konci roku, v říjnu, v listopadu, umíte si asi představit, co nám mohlo do konce roku vyjít. Peníze, které jsme nestačili utratit do konce roku, nám propadly, čili řečeno méně eufemisticky, byly nám ukradeny. Ta situace se teď pochopitelně značně změnila a možnosti, jež se nám otevírají, jsou samozřejmě značné. Přes naznačené potíže se podařilo opublikovat základy alogodiky, mentální přípravy, téměř celou sebeobranu MS-1 a řadu dalších věcí.

Musí se říci, že se u nás občas také přišlo na nějakou nosnou myšlenku, která mohla mít význam větší než jenom místní. Bohužel jen málokdy se autoři těchto

myšlenek pokusili je rozvinout. Jen velmi málo věcí bylo přivedeno do závěrečné realisace. Jednou z nich je právě alogodika. Nemůžeme samozřejmě říci, co s ní bude dál, bude-li se šířit či ne, ale alogodika je hotová. Na rozdíl od ostatních vědeckých disciplín se nedá učit tak, jako třeba anglická slovíčka. Tu je třeba nejen studovat, ale i prožít. To je ovšem dost odlišné od toho, co se běžně chápe pod evropským myšlením. Do evropského myšlenkového kontextu ale nesporně patří.

Každá výstava představuje lidem něco, co se dá vidět. Po této stránce ovšem naše škola nemůže samozřejmě soutěžit se školami jinými, které se mohou předvést perfektními akrobatickými výkony, zobrazenými dokonalými fotografiemi na dokonalé fotografické materiálu v dokonale zkomponovaných scénách, jako je tady budete moci vidět na obrázcích dodaných z čínského a japonského velvyslanectví. V naší škole ovšem toto není rozhodující, v ní jde o jinou věc. Abych to ozřejmil, uvedu příklad. Představte si člověka, který si přečte, jak se dělá přímý bod nožem a nacvičí si ho na chatě za nedělní odpoledne. A představte si dále, že by někdo uměl mistrovsky sebeobranu MS-1. Bod nožem by tedy pochopitelně uměl také. Kdyby jej použil při řešení sebeobrané situace ten první, tak protože by dál již nic neuměl a neznal, bodl by nahodile. Mohlo by se stát, že by bodl právě ve chvíli, kdy jeho protivník není připraven akci čelit, a zasáhl by ho. Nyní si představte situaci, v níž by bojoval mistr. Ten by nejprve identifikoval, je-li k útoku vhodná příležitost. Kdyby byla největší pravděpodobnost, že se mu akce zdaří, bodl by. Pokud by to někdo vyfotografoval v závěru útoku, mohl by dostat fotografii téměř identickou, ať již bodne laik nebo mistr. Přesto nemusím jistě říkat, že mezi oběma útoky je rozdíl zcela zásadní. Budete-li tedy srovnávat klasické bojové soustavy s naší školou, nezapomeňte, že se srovnávají dvě věci. Tamto je jedno a my jsme něco zcela jiného.

Děkuji za pozornost.